

EUROPEJSKI BUDŻET

WPR po 2027 r.: wspieranie zrównoważenia gospodarstw rolnych

PAŹDZIERNIK 2025 r.

W latach 2028–2034 wspólna polityka rolna (WPR) pozostanie kluczową polityką UE przyczyniającą się do bezpieczeństwa żywności, zrównoważenia i odporności przemysłu rolno-spożywczego w obliczu wielu wyzwań geopolitycznych oraz związanych z klimatem i środowiskiem. WPR nadal będzie źródłem solidnego zestawu narzędzi do poprawy realizacji celów środowiskowych i klimatycznych w sektorze rolnictwa i gospodarowania gruntami. Komisja Europejska proponuje uproszczone ramy i wyważone podejście łączące wymagania dotyczące rolników i zachęty we wspólnym zestawie interwencji.

GŁÓWNE FAKTY

- Zrównoważone rolnictwo pozostaje kluczowym celem przyszłej WPR, ponieważ sektor rolnictwa musi stać się **bardziej odporny i przystosowany do wyzwań związanych z klimatem i środowiskiem**.
- **Obszary priorytetowe UE dotyczące środowiska i klimatu** kształtują kierunek wsparcia w ramach WPR na rzecz osiągnięcia celów ekologicznych. Obejmują one obowiązkowe przystosowanie się do zmiany klimatu i jej łagodzenie, odporność wodną, zdrowie gleb, różnorodność biologiczną, rolnictwo ekologiczne oraz zdrowie i dobrostan zwierząt.
- **Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa** to nowa forma podstawowych wymogów w celu zapewnienia wspólnego poziomu ochrony zasobów naturalnych w całej UE, z większą swobodą dostosowywania **praktyk ochronnych** do kontekstu krajowego. Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa gwarantuje, że wsparcie obszarowe i związane z produkcją zwierzęcą w ramach WPR jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”, która kształtuje ogólny budżet UE na lata 2028–2034.
- Ponadto WPR zmierza w coraz większym stopniu w kierunku podejścia opartego na zachętach. **Działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu**, jako nowa forma zachęt, będą wspierać w drodze płatności utrzymanie bardziej zrównoważonych praktyk i systemów rolniczych oraz przejście na takie praktyki i systemy; zachęty te obejmą nową płatność przejściową w wysokości do 200 000 EUR, aby stymulować zmiany o bardziej transformacyjnym charakterze na poziomie gospodarstwa.
- Wspieranie wdrażania **obowiązkowych wymogów** związanych z siecią Natura 2000 i ramową dyrektywą wodną.
- Rolnikom i posiadaczom lasów należy zapewnić **wsparcie inwestycyjne**, które ma zasadnicze znaczenie dla poprawy realizacji celów środowiskowych i klimatycznych.
- Dopełnieniem zestawu narzędzi dla rolników jest **zestaw uzupełniający** obejmujący wsparcie w formie fachowego doradztwa, rozwijania wiedzy, innowacji i projektów współpracy.
- Wszystkie te interwencje spowodują, że WPR w znacznym stopniu przyczyni się do osiągnięcia **poziomu wydatków na cele środowiskowe i klimatyczne wynoszącego 43%** określonego w planach partnerstwa krajowego i regionalnego.
- Zielona architektura, która **zapewnia utrzymanie dotychczasowych korzyści** i skutecznych systemów przy zachowaniu kluczowych wspólnych elementów polityki, ze wzmocnionym monitorowaniem na poziomie oddziaływania (np. emisje gazów cieplarnianych, gleba, amoniak i powietrze).

Klimat i zrównoważenie środowiskowe w rolnictwie to nadal główne priorytety

- ▶ **Głównym celem** WPR na lata 2028–2034 będzie wzmocnienie roli sektora rolnego (i leśnego) w działaniach w dziedzinie klimatu i celach środowiskowych UE. Rolnictwo również skorzysta na tym, ponieważ zdolność rolników do produkcji żywności i utrzymania odporności na wstrząsy na rynkach i zmiany klimatu w perspektywie długoterminowej jest uzależniona od odpornych ekosystemów.
- ▶ Komisja proponuje nowy **uproszczony zestaw narzędzi** zapewniający lepszą równowagę między **wymogami dotyczącymi rolników** warunkującymi wsparcie w ramach WPR, **zachętami** do stosowania praktyk rolniczych i systemów, które chronią zasoby naturalne i wzmacniają odporność, oraz **inwestycjami**.
- ▶ Nowa WPR musi **zapewnić równowagę** w oparciu o wspólny zestaw elementów UE (obszary priorytetowe dotyczące środowiska i klimatu, odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa, zestaw interwencji) z zapewnieniem państwom członkowskim większej swobody uwzględniania kontekstu krajowego i regionalnego.

1. Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa

Proponuje się nową koncepcję **odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa**, która zastąpi obecną warunkowość i obejmie **mniejszą liczbę bardziej ukierunkowanych** wymogów na szczeblu UE. Rolnicy, którzy otrzymują płatności obszarowe i związane z produkcją zwierzęcą w ramach WPR, muszą stosować zestaw **praktyk ochronnych** dotyczących kluczowych celów, a także spełniać zestaw kluczowych wymogów UE wynikających z przepisów dotyczących środowiska, klimatu, zdrowia roślin, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz praw socjalnych. Rolnicy ekologiczni i małe gospodarstwa rolne są w dużej mierze zwolnione z tych wymogów.

Główną nowością jest to, że praktyki ochronne mogą być wspierane w ramach działań na rzecz ochrony środowiska, aby pomóc rolnikom w ponoszeniu kosztów związanych z przestrzeganiem przepisów. Ponadto państwa członkowskie mogą również ustanowić zasady równoważności między praktykami ochronnymi a bardziej wymagającymi działaniami rolnośrodowiskowymi, co sprawi, że rolników biorących udział w dobrowolnych działaniach będzie można uznać za działających zgodnie z praktykami ochronnymi.

2. Zachęty do działań w dziedzinie klimatu i środowiska

Komisja zaproponowała **wspólny zestaw dobrowolnych interwencji dla rolników**, który państwa członkowskie powinny uwzględnić w planie, aby sprostać ich szczególnym wyzwaniom na szczeblu krajowym i regionalnym dzięki odpowiedniemu wsparciu.

- Nowe **działania rolnośrodowiskowe** i na rzecz klimatu uwzględniają obecne ekoschematy i zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne, w tym nową płatność z tytułu transformacji, z myślą o zapewnieniu **większej spójności, harmonizacji i elastyczności przepisów**. Działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu obejmują wsparcie w formie zachęt dla rolników, którzy chcą utrzymać i przyjąć praktyki korzystne dla środowiska i klimatu oraz przejść na bardziej przyjazne dla środowiska i odporne systemy produkcji. Płatności nie powinny być już ściśle powiązane z dodatkowymi kosztami i utraconymi dochodami wynikającymi z zobowiązań, co utoruje drogę do nagradzania usług środowiskowych przez państwa członkowskie, które chcą podejmować takie inicjatywy. Umożliwi to również przyznawanie bardziej atrakcyjnych płatności na rzecz rolników, którzy mogą wprowadzić lepsze praktyki, co będzie stanowić uzasadnienie biznesowe dla wzmożonych działań. Uwaga nadal jest skupiona na zdrowiu i dobrostanie zwierząt, zasobach genetycznych i zrównoważonym leśnictwie. Działania mogą mieć wymiar roczny lub wieloletni, co zapewni większą elastyczność umożliwiającą realizację różnych celów i przyciągnięcie szerokiego grona rolników.

Przejście na zrównoważone systemy wymaga zachęt, inwestycji i doradztwa

- Rolnicy i posiadacze lasów nadal będą otrzymywać wsparcie w spełnianiu **obowiązkowych wymogów wynikających z wdrożenia na szczeblu krajowym unijnej dyrektywy siedliskowej i ptasiej**, a także

ramowej dyrektywy wodnej. Podobnie jak obecnie, płatności są związane z rekompensatą za dodatkowe koszty i utracone dochody.

- Przyszła WPR będzie również kontynuować wsparcie dla rolników na rzecz **inwestycji**, które przyczyniają się do poprawy realizacji celów klimatycznych i środowiskowych przez zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, a jednocześnie podniosą konkurencyjność gospodarstw rolnych. Utrzymane będzie również wsparcie na rzecz inwestycji w lasy i leśnictwo. Wsparcie dla innych beneficjentów (np. gmin, przemysłu rolno-spożywczego) będzie również możliwe dzięki środkom dostępnym w planach partnerstwa na finansowanie celów krajowych, regionalnych i sektorowych.
- Państwa członkowskie muszą również zapewnić wsparcie dla zestawu narzędzi towarzyszących, aby usprawnić przejście na bardziej zrównoważone i odporne rolnictwo, takich jak działania zmierzające do poprawy **wiedzy rolników, fachowych usług doradczych, innowacji i cyfryzacji oraz projektów współpracy**, w tym grupy operacyjne w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego na **rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa**.

Płatności na rzecz zielonej transformacji

Candela i jej siostra Manuela prowadzą gospodarstwo rolne o powierzchni 110 hektarów. Postanowiły zwiększyć odporność gospodarstwa na suszę przez wdrożenie systemów regeneracyjnych. Sprzedawcy detaliczni i przemysł są również otwarci na wspieranie takiego systemu rolnictwa i oferują korzystniejsze umowy.

Siostry skorzystały z pomocy doradcy w celu oszacowania czasu i kosztów potrzebnych na przeprowadzenie takiej transformacji. Muszą kupić specjalne maszyny, zasadzić szpalery drzew, aby zapobiec erozji, pokryć koszty doradztwa, uwzględnić ewentualne niższe plony w okresie przejściowym oraz zadbać o bufor na pokrycie kosztów operacyjnych i ryzyka. Ogólnie oszacowały, że potrzebują wsparcia w wysokości 145 000 EUR w okresie 3 lat.

Państwo członkowskie ogłosiło zaproszenie do składania wniosków o wsparcie przejścia na 4 konkretne systemy rolnicze, które zostały dobrze zdefiniowane w odpowiednim planie: rolnictwo ekologiczne, rolnictwo regeneracyjne, ekstensyfikacja systemów chowu zwierząt gospodarskich (na niektórych obszarach docelowych) oraz rolnictwo niskonakładowe. Przewiduje się coroczne zaproszenie do składania wniosków i Candela i Manuela przygotowują plan transformacji, który należy przedłożyć regionalnej instytucji zarządzającej. W planie opisano po prostu cel, koszty, potrzeby w zakresie wsparcia i główne etapy tego procesu (tj. zakup maszyn, zmiana praktyk rolniczych i realizacja). Władze przyznają im wsparcie powiązane z trzema kamieniami milowymi: jedna płatność zaliczkowa, jedna płatność okresowa i płatność końcowa po zrealizowaniu planu.

Candela i Manuela staną się rolniczkami regeneracyjnymi w ciągu 3 lat i przywrócą jakość gleb oraz poprawią rentowność gospodarstwa, co zapewni im lepszy dostęp do rynków.

Wsparcie dla ekstensywnych systemów chowu zwierząt gospodarskich

Adela i Tihomir są piątym pokoleniem hodowców zwierząt gospodarskich na obszarze wysokogórskim. Chów 100 krów i 500 owiec wymaga pełnego zaangażowania. Ich zwierzęta gospodarskie pasą się przez większość dni w roku na obszarze 3 000 hektarów w ekosystemie o wysokiej różnorodności biologicznej, który te przeżuwacze pomagają zachować.

Gospodarstwo ma dobrą pozycję na rynku, ponieważ jego produkty są dobrze znane w regionie. Ceny nie są jednak wystarczające, aby zapewnić godziwe wynagrodzenie, w związku z czym Adela i Tihomir muszą polegać na wsparciu publicznym. Na szczęście w regionie świadomość wyzwań jest duża i dlatego wprowadzono „pakiet na rzecz ekstensywnego chowu zwierząt gospodarskich”, przewidujący płatności rekompensujące za usługi ekosystemowe, płatności rekompensujące niedogodności związane z rolnictwem na obszarach z ograniczeniami naturalnymi (góry), płatności rekompensujące niektóre wymogi wynikające z planu zarządzania siecią Natura 2000 oraz płatności za sztukę w ramach wsparcia związanego z produkcją. W rezultacie Adela i Tihomir są przekonani, że mogą kontynuować działalność, dokonać niezbędnych inwestycji w przetwarzanie produktów i prowadzić rentowną działalność, która może również zapewnić przyszłość następnemu pokoleniu.

Wsparcie dla rolnictwa ekologicznego

Bjørn i Ole prowadzą na wyspie średnie gospodarstwo o powierzchni 80 ha z różnymi uprawami i chcieliby przejść na rolnictwo ekologiczne, w tym na przetwórstwo i obrót produktami rolnymi w gospodarstwie.

Wraz z doradcą opracowali plan założenia upraw trwałych na ograniczonym obszarze (jagody na 3 ha), prowadzenia upraw warzyw na obszarze 5 ha i prowadzenia chowu ograniczonej liczby drobiu przeznaczonego do bezpośredniej sprzedaży w gospodarstwie. Przewidują wypas kóz na użytkach zielonych o powierzchni 25 ha, które należą do gospodarstwa. Na pozostałych 47 ha gruntów ornych będą uprawiać rośliny uprawne, w tym zboża, w celu wyżywienia drobiu.

Ponieważ przejście na rolnictwo ekologiczne jest kosztowne – plony w pierwszych latach są niepewne i produktów nie można jeszcze sprzedawać jako ekologicznych – Bjørn i Ole składają wniosek o wsparcie transformacji w ramach planu partnerstwa krajowego i regionalnego państwa członkowskiego na pierwsze dwa lata przejścia na rolnictwo ekologiczne. Umożliwi im to również pokrycie kosztów dodatkowych szkoleń i doradztwa, a także inwestycji w maszyny, w szczególności w sklep z produktami rolnymi. Chcą produkować bezpośrednio w gospodarstwie ser i inne przetwory mleczne z mleka koziego. Wraz z doradcą szacują, że zanim będą mogli sprzedawać produkty jako ekologiczne, będą potrzebowali wsparcia w łącznej wysokości 194 000 EUR na 2 lata. Najdroższy jest w szczególności sprzęt do ogrodnictwa i przetwarzania.

Po transformacji trwającej 2 lata Bjørn i Ole mogą wprowadzać do obrotu wszystkie swoje produkty jako ekologiczne, ale nadal potrzebują dodatkowego wsparcia na utrzymanie, wypłacanego za hektar w planie krajowym, zróżnicowanego w zależności od kategorii gruntów, tj. gruntów ornych, użytków zielonych, upraw trwałych i ogrodnictwa, aby móc konkurować na rynku i utrzymać ekologiczne metody produkcji, które przynoszą korzyści dla środowiska i klimatu.

Porównanie obecnych interwencji WPR w ramach zielonej architektury oraz propozycja na lata 2028–2034

OBECNIE 2023-2027	W PRZYSZŁOŚCI 2028-2034
Schematy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (ekoschematy) (art. 31 rozporządzenia w sprawie planów strategicznych)	Działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu (art. 10 COM(2025) 560)
• Jednostka: ha/DJP (dobrostan zwierząt, klimat) • Rodzaj płatności: - rekompensata za dodatkowe koszty/utracone dochody - uzupełnienie podstawowego wsparcia dochodu (zachęty) • Beneficjenci: rolnicy aktywni zawodowo • Czas trwania: roczny • Finansowanie: EFRG bez współfinansowania krajowego	• Jednostka: - ha/DJP/u/operacje - płatność ryczałtowa na płatności z tytułu transformacji (do 200 000 EUR na gospodarstwo) • Rodzaj płatności: - zachęty (zgodność z kategorią zieloną) • Beneficjenci: rolnicy, posiadacze lasów, inni zarządcy gruntów • Czas trwania: roczny lub wieloletni • Finansowanie: wsparcie dochodów wyodrębnione w ramach WPR z wkładem krajowym - co najmniej 30% • Możliwe dotładowe finansowanie w ramach planu partnerstwa krajowego i regionalnego wraz z poziomami wkładu krajowego według kategorii regionów (15%, 40%, 60%)
Zobowiązania związane ze środowiskiem, klimatem i inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania (art. 70 rozporządzenia w sprawie planów strategicznych)	
• Jednostka: ha/DJP (dobrostan zwierząt), płatność ryczałtowa • Rodzaj płatności: rekompensata za dodatkowe koszty/utracone dochody • Beneficjenci: rolnicy, posiadacze lasów, inni zarządcy gruntów • Czas trwania: wieloletni (5–7 lat) • Finansowanie: EFRROW ze współfinansowaniem krajowym: - co najmniej 20% (15% w regionach słabiej rozwiniętych) - 100% wkładu UE na środki przesunięte z EFRG	

OBECNIE 2023-2027	W PRZYSZŁOŚCI 2028-2034
Obszary ze szczególnymi niedogodnościami wynikającymi z niektórych obowiązkowych wymogów (art. 72 rozporządzenia w sprawie planów strategicznych)	Wsparcie z tytułu strat wynikających z niektórych obowiązkowych wymogów (art. 9 COM(2025) 560)
• Rodzaj płatności: rekompensata za dodatkowe koszty/utraczone dochody • Beneficjenci: rolnicy, posiadacze lasów i inni zarządcy gruntów • Czas trwania: roczny • Zakres: Natura 2000, ramowa dyrektywa wodna, inne obszary ochrony przyrody (maks. 5%) • Finansowanie: EFRROW ze współfinansowaniem krajowym: - co najmniej 20% (15% w regionach słabiej rozwiniętych) - 100% wkładu UE na środki przesunięte z EFRG	• Rodzaj płatności: dodatkowa rekompensata koszty/ utraczone dochody • Beneficjenci: rolnicy, posiadacze lasów • Czas trwania: roczny • Zakres: Natura 2000, ramowa dyrektywa wodna, inne obszary ochrony przyrody (maks. 5%) • Finansowanie: wsparcie dochodów wyodrębnione w ramach WPR z wkładem krajowym - co najmniej 30% • Dodatkowe finansowanie w ramach planu partnerstwa krajowego i regionalnego wraz z poziomami wkładu krajowego według kategorii regionu
Inwestycje (głównie ekologiczne i nieprodukcyjne) (art. 73 rozporządzenia w sprawie planów strategicznych)	Wsparcie na inwestycje dla rolników i posiadaczy lasów (art. 13 COM(2025) 560)
• Beneficjenci: rolnicy, posiadacze lasów, inni beneficjenci • Zakres: inwestycje produkcyjne i nieprodukcyjne, wykaz niekwalifikujących się inwestycji, poziom: - do 80% w przypadku inwestycji ekologicznych - 65%–100% na nawadnianie - do 100% w przypadku nieprodukcyjnych inwestycji w zalesianie, agroleśnictwo, przywrócenie potencjału leśnego • Finansowanie EAFRD with national co-financing: - co najmniej 20% (15% w regionach słabiej rozwiniętych) - 100% dla środków z EFRG	• Beneficjenci: rolnicy i posiadacze lasów (inni beneficjenci: nieuwzględnieni w art. 13, zgodnie z zasadami pomocy państwa) • Zakres: inwestycje produkcyjne i nieprodukcyjne, wykaz niekwalifikujących się inwestycji, wytyczne dotyczące zasady „nie czyni poważnych szkód” • Poziom dofinansowania: - do 75% - do 85% dla młodych rolników • Finansowanie: - wsparcie dochodów wyodrębnione w ramach WPR z wkładem krajowym (co najmniej 30%) - możliwe dodatkowe finansowanie w ramach planu partnerstwa krajowego i regionalnego wraz z poziomami wkładu krajowego w podziale na kategorie regionów (15%, 40%, 60%)

Uwaga: **SPR** (rozporządzenie w sprawie planów strategicznych), **EFRG** (Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji), **EFRROW** (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich), **ANC** (obszary z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami), **PPKR** (plany partnerstwa krajowego i regionalnego), **DNSH** (zasada „nie czyni poważnych szkód”), **NPI** (inwestycje nieprodukcyjne).

WIĘCEJ INFORMACJI MOŻNA
ZNALEŻĆ NA STRONIE

